

Аржанцева Т.В.

**ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРАКТИКА СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ КАК ОСНОВА
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА**

В статье сделана попытка рассмотреть актуальные проблемы организации и проведения педагогической практики студентов, а также профессиональной подготовки будущего учителя-словесника в контексте обновления школы и современной языковой политики в Украине.

Ключевые слова: организация и проведение педагогической практики, профессиональная подготовка будущего учителя-словесника, профессионально-компетентностный подход.

Arzhantseva T.V.

**TEACHING PRACTICE OF STUDENTS-PHILOLOGISTS AS THE BASIS OF OCCUPATIONAL
TRAINING OF A FUTURE LANGUAGE AND LITERATURE TEACHER**

An attempt to examine the actual problems of organizing and carrying out teaching practice of student and also occupational training of future language and literature teachers in the context of school renewal and the modern policy in Ukraine.

Key words: organizing and carrying out teaching practice, occupational training of future language and literature teachers, professional-competence approach.

УДК 378.016:53

Благодаренко Л.Ю.

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ
ПРОГРАМИ З ФІЗИКИ ДЛЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

У статті досліджуються методичні аспекти підготовки майбутніх учителів до використання програми з фізики для загальноосвітніх навчальних закладів. Запропоновано методіку ознайомлення студентів зі структурою та змістом програми з фізики.

Ключові слова: базова фізична освіта, програма з фізики для загальноосвітніх навчальних закладів.

Відомо, що актуальною проблемою сьогодення є підготовка для педагогічної роботи висококваліфікованих кадрів, які будуть здатні забезпечити якісну загальну середню освіту. І ця проблема дедалі загострюється. При цьому в умовах ринкових відносин змінюються вимоги до учителя і, відповідно, до його підготовки. Це спонукає до удосконалення освітнього процесу у вищих педагогічних навчальних закладах, що виявляється в орієнтації на впровадження сучасних концепцій розвитку знань і умінь майбутніх учителів.

Педагогічна освіта є багатокомпонентною системою, натомість найбільш важливим компонентом підготовки майбутніх учителів фізики стає формування здатності до оновлення змісту, форм та методів навчання. Реалізувати ці завдання молоді вчителі зможуть лише за умови сформованості в них конкретних методичних умінь, а саме: розроблення адекватних методик відповідно до цілей і умов навчально-виховного процесу з фізики; моделювання навчально-виховного процесу з урахуванням завдань навчання і розвитку, змісту і структури наукового знання. Таким чином, проблематика нашого дослідження зумовлена необхідністю оновлення підготовки майбутніх учителів фізики до професійної діяльності, що забезпечить засвоєння ними повного складу спеціальних знань, професійних дій та соціальних відносин, дозволить сформувати професійно значущі якості особистості. При цьому слід наголосити, що підготовка учителів фізики є справою загальнодержавного значення, оскільки реалії

сьогодення свідчать про відсутність суттєвих зрушень щодо конкурентноздатності професій фізико-математичного та фізико-технічного профілів.

Метою статті є висвітлення методичних підходів у напрямі підготовки майбутніх учителів фізики до використання навчального-методичного забезпечення для реалізації Державного стандарту загальної середньої освіти, зокрема програми з фізики для загальноосвітніх навчальних закладів. Незважаючи на безперечну актуальність цієї методичної проблеми, на сьогоднішній день у працях вітчизняних науковців вона не висвітлена.

Ураховуючи, що діюча програма з фізики є якісно новою, необхідно разом зі студентами під час практичних занять із методики навчання фізики виконати ретельний теоретичний аналіз структури програми з фізики, змісту навчального матеріалу, державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, визначити особливості діючої програми порівняно з попередньою програмою з фізики. Це забезпечить для студентів можливість вільного орієнтування у змісті програми та використання її у поточній роботі.

Насамперед, слід відзначити, що сутність оновлення шкільної фізичної освіти полягає як у деяких суттєвих змінах фактичного матеріалу, так і у його новій структуризації. Які принципові заперечення викликала нова програма після її впровадження в 2007-2008 навчальному році? Окремі представники педагогічної спільноти говорили і писали про те, що вивчення, зокрема, у 7-му класі розділу “Світлові явища”, а у 9-му класі – розділу “Атомне ядро. Ядерна енергетика” є недостатньо обґрунтованим, а тому носить догматичний характер. Багато зауважень було висловлено і з приводу введення до програми великої кількості якісно нових фронтальних лабораторних робіт. Але три роки роботи за діючою програмою з фізики яскраво продемонстрували, що більшість закладених у ній методичних ідей були сприйняті вчителями позитивно. Стало очевидно, що освітній і виховний рівні фізики як навчального предмету значно підвищились, а це вже є вагомим досягненням. Зрозуміло, що позитивні результати впровадження нової програми з фізики могли бути значно вищими, якщо б не окремі об’єктивні причини. До таких причин, зокрема, можна віднести недостатню математичну підготовку учнів, яка не дозволяє вивчати фізику на належному рівні. Але слід сподіватись на те, що ускладнення такого роду є тимчасовими. Загалом, учителі фізики виконали величезну роботу щодо реалізації нової програми в основній школі, творчо підійшли до організації навчально-виховного процесу в нових умовах і досягли позитивних результатів у засвоєнні учнями навчального матеріалу. Апробація програми показала також, що її використання у навчанні фізики вимагає докорінного покращення методик викладання і висуває нові вимоги до професійних дій учителів. Головною умовою успішного навчання фізики має стати самостійна діяльність учнів. На жаль, серйозною проблемою залишається створення в учнів мотивації до вивчення фізики.

Програма з фізики відображає об’єктивні тенденції процесу удосконалення базової фізичної освіти. Розробляючи програму, її автори врахували головну мету перебудови шкільного курсу фізики, а саме: підвищення його наукового рівня та приведення змісту у відповідність до сучасних основ фізики як науки. Тому в програмі традиційний навчальний матеріал зазнав нового трактування, а також збагатився деякими сучасними фізичними теоріями. При цьому авторами було враховано, що, оскільки сучасна фізика ґрунтується на поняттях, які не завжди вкладаються у рамки звичних для учнів образів і моделей, необхідно висвітлювати лише деякі з них на такому рівні, щоб в учнів не складалось викривлених уявлень щодо розглядуваних питань.

У попередніх програмах з фізики структурування навчального матеріалу здійснювалось не за розділами, а за темами курсу фізики. Структурування за розділами, яке має місце у діючій програмі, дозволяє об’єднати в розділах ті факти, які є однаковими за природою або описуються одними й тими самими законами. У результаті такого об’єднання в учнів виробляються загальні підходи до аналізу фізичних явищ та уміння щодо користування загальними методами для розв’язання тих чи інших фізичних проблем і

завдань. Головною особливістю нової програми з фізики (і, відповідно, нових підручників) є струнка логічна послідовність навчального матеріалу, виокремлення ключових питань. Принцип побудови програми є лінійно-концентричним, що значно підвищує її освітній рівень порівняно з попередніми програмами, побудованими, в основному, за лінійним принципом. Отже, така інноваційна побудова шкільного курсу фізики є, безумовно, своєчасною і надзвичайно корисною, проте вимагає відповідного перегляду усталених традицій та відпрацьованих роками прийомів і засобів у роботі учителів.

У програмі з фізики для основної школи передбачено виконання 37 фронтальних лабораторних робіт, тобто на 27% більше, ніж у попередній програмі, що забезпечує ґрунтовну експериментальну базу курсу фізики. Згідно діючої програми кожне фундаментальне наукове поняття підтверджується експериментально. Зокрема, частина фронтальних лабораторних робіт є якісно новими і такими, що включені до курсу фізики уперше. Також уперше включено до програми з фізики значну кількість демонстраційних дослідів. Особливо слід підкреслити, що демонстраційний експеримент, представлений в діючій програмі, є потужним засобом відображення експериментальних методів сучасної фізики.

Що стосується вилученого з програми фізичного практикуму в 9-му класі, то це нововведення можна вважати цілком позитивним. Дійсно, традиційний шкільний практикум був достатньо примітивним, до цього ж він не забезпечувався необхідним обладнанням. Виконувався практикум в останні дні навчального року, що зумовлювало об'єктивні ускладнення в його організації і проведенні. А тому під час фізичного практикуму не реалізовувалось його головне призначення – розвиток в учнів експериментаторського мислення.

У процесі реформи шкільної освіти в Україні активно обговорювалось питання про переважання учнів і, відповідно, зменшення навчальних годин. Але прибічники цієї ідеї пропонували здійснити це зменшення за рахунок природничих предметів, особливо фізики і астрономії, на користь предметів гуманітарних освітніх галузей. При цьому вони замовчували той факт, що сьогодні наша молодь абсолютно недовантажена інтелектуально. У зв'язку з цим слід особливо відзначити, що автори нової програми з фізики не пішли шляхом скорочення і, відповідно, спрощення навчального матеріалу з метою зменшення навантаження учнів. Навпаки, науковий рівень навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів у діючій програмі з фізики порівняно з попередньою значно підвищено. Слід сподіватись, що цей рішучий крок стане вирішальним на шляху підвищення якості шкільної фізичної освіти.

Зупинимось більш детально на аналізі структури і змісту програми з фізики для основної школи, на тих основних змінах і доповненнях, які автори, з урахуванням необхідності оновлення шкільної фізичної освіти, внесли до програми, визначимо спрямованість вивчення та науковий рівень включених до програми тем курсу фізики. Як приклад, наведемо аналіз програми з фізики для 7-го класу.

На вивчення першого розділу “Починаємо вивчати фізику” передбачено 8 годин, з яких 5 годин відводиться на виконання фронтальних лабораторних робіт. Для порівняння зазначимо, що попередня програма з фізики містила лише “Вступ”, на який було передбачено 2 години, одна з яких відводилась на виконання фронтальної лабораторної роботи. Отже, згідно діючої програми учні вже на початку вивчення фізики мають можливість ознайомитись з історичним характером розвитку фізичного знання, із структурними рівнями фізичного світу, з основними методами фізичних досліджень, з різними проявами взаємодії тіл. Зміст навчального матеріалу першого розділу спрямований на усвідомлення учнями таких загальнокультурних понять як значення фізики в житті людини, застосування досягнень фізики. Також передбачено можливості для реалізації національно-патріотичного виховання учнів у процесі їх ознайомлення з творчістю і поглядами видатних вітчизняних фізиків, які зробили вагомий внесок у певні галузі фізичної науки. Розділ містить суто світоглядні поняття, а саме: матерія і матеріальність світу; зв'язок

матерії і руху; різноманітність форм матерії; поняття про простір і час; невичерпність матерії; взаємозв'язок і взаємообумовленість явищ; об'єктивність знань.

Очевидно, що загальність цих понять зумовлює необхідність ознайомлення з ними учнів саме на початку вивчення фізики. Зрозуміло, що наявний рівень знань та специфіка мислення учнів 7-го класу вимагають від учителя продуманої інтеграції навчального матеріалу з урахуванням пропедевтичних знань, одержаних при вивченні курсу “Природознавство” в 5-му класі, його адаптації до інтелектуальних можливостей учнів, їх підготовленості. Але навіть початкове ознайомлення учнів зі світоглядними поняттями дозволить одразу надати курсу фізики матеріалістичної спрямованості, забезпечить для учнів можливість усвідомлення значення конкретного об'єкту вивчення у цілісній системі фізичних знань.

Програма не накладає обмежень на зміст демонстрацій до першого розділу. Якщо у попередній програмі з фізики було конкретно указано, які саме фізичні явища має продемонструвати учитель на уроці, то згідно діючої програми йому надається право вибору у демонстраціях того чи іншого явища.

Уперше до курсу фізики основної школи введено лабораторні роботи: №1 “Фізичний кабінет та його обладнання. Правила безпеки у фізичному кабінеті”, №3 “Вимірювання часу (метроном, секундомір, годинник)”, №4 “Вимірювання лінійних розмірів тіл та площі поверхні”, №5 “Вимірювання об'єму твердих тіл, рідин і газів”. Зміст передбачених програмою фронтальних лабораторних робіт дозволяє учням ознайомитись не лише з вимірювальними приладами та набути умінь щодо визначення їх ціни поділки, але й дізнатись про фізичний кабінет та його обладнання, усвідомити правила техніки безпеки у фізичному кабінеті, набути навичок у користуванні метрономом, вимірюванні лінійних розмірів тіл та їх площі поверхні, вимірюванні об'єму не лише рідин (що було передбачено у попередній програмі), але й твердих тіл і газів. Очевидно, що такі позитивні нововведення дозволять з перших уроків націлити учнів на ґрунтовне вивчення фізики, розкриють у певній мірі гуманістичне та світоглядне значення фізики як науки.

Надзвичайно корисно деякі питання першого розділу, сприйняття яких на теоретичному рівні є для учнів 7-го класу складним, висвітлити за допомогою мультимедійних засобів, що забезпечить їх усвідомлення в динаміці. Це такі питання як “Мікро-, макро- і мегасвіти”, “Простір і час”, “Взаємодія магнітів”.

У другому розділі “Будова речовини” вводяться відомості про молекулярну будову речовини, які в подальшому розвиваються упродовж всього курсу фізики. У попередні роки учителями і науковцями досить часто висловлювались думки з приводу того, що на початку вивчення фізики введення молекулярно-кінетичних уявлень не можна здійснити на належному науковому рівні внаслідок відсутності в учнів необхідних для цього знань. Слід відзначити, що у діючій програмі цей недолік подолано і основні положення молекулярно-кінетичної теорії вводяться на достатньому науковому рівні з урахуванням пропедевтичних знань учнів з курсу “Природознавство”. Отже, якщо у попередній програмі з фізики було передбачено поверхневий розгляд молекулярно-кінетичних уявлень, то згідно діючої програми вимоги до знань і умінь учнів значно підвищено, а саме: учні мають не лише назвати агрегатні стани речовини, а й описати особливості руху атомів і молекул речовини в різних агрегатних станах; з'ясувати залежність лінійних розмірів твердих тіл від температури; уміти порівнювати фізичні властивості тіл у різних агрегатних станах. У другому розділі учні ознайомлюються з ядерною моделлю атома. З курсу “Природознавство” їм відомо про існування атомів, але їх будову вони вивчають уперше. Слід зазначити, що лише за умови ґрунтового розгляду будови атомів (і молекул) учні зможуть усвідомити відмінності у фізичних властивостях тіл в різних агрегатних станах.

Уперше до курсу фізики основної школи введено лабораторну роботу №7 “Дослідження явища дифузії в рідинах і газах”, яка дозволяє учням експериментально перевірити перебіг явища дифузії, набути навичок оцінювання швидкості її протікання у рідинах і газах. Також уперше для фронтального виконання запропоновано другу частину

лабораторної роботи №8 “Визначення густини твердих тіл і рідин”, тобто вимірювання густини рідин. При виконанні цієї роботи учні мають можливість не лише навчитись експериментально визначати густини різних речовин, але й оцінювати точність вимірювання густин за допомогою тих чи інших методів.

До переліку демонстрацій другого розділу вперше внесено демонстрації фотографій молекулярних кристалів та моделей молекул води, гідрогену та кисню. Зміст другого розділу передбачає ознайомлення учнів з поняттям про рідкі кристали.

Як питання, що потребує додаткового обговорення, слід відзначити питання щодо розв’язування задач з використанням формули залежності лінійних розмірів твердих тіл від температури, обов’язковість якого визначена державними вимогами до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Очевидно, що використання цієї формули з коефіцієнтом лінійного розширення вимагає з’ясування фізичного змісту цього коефіцієнту. Разом з тим, слід врахувати, що лінійне теплове розширення пояснюється несиметричною формою кривої залежності потенціальної енергії взаємодії двох молекул від відстані між ними. Тому на даному етапі навчання фізичний механізм лінійного теплового розширення може бути повідомлений учням лише на описовому рівні. Крім того, застосування формули лінійного теплового розширення твердих тіл викличе в учнів 7-го класу ускладнення щодо математичних перетворень. Таким чином, слід вважати використання вищевказаної формули для розв’язування задач недоцільним.

Питання щодо третього розділу “Світлові явища”, який уперше внесено до курсу фізики 7-го класу, було і залишається суперечливим. Деякі представники педагогічної спільноти, в основному вчителі, піддають цю інновацію різкій критиці. За їх думкою, введення розділу з таким змістом навчального матеріалу в 7-му класі позбавлене сенсу і пов’язане з об’єктивними ускладненнями. Дійсно, за попередньою програмою розділ “Світлові явища” вивчався наприкінці 8-го класу у значно меншому обсязі. Головним аргументом супротивників нового змісту курсу 7-го класу є той факт, що послідовність тем згідно попередньої програми є більш природною, оскільки вона відповідає історичному ходу розвитку фізики як науки. А тому краще було б обмежитись реставрацією попередніх програм з фізики, а не витратити кошти на їх повну заміну, що призвело, в свою чергу, до заміни підручників та навчально-методичного забезпечення. Проте, на ці зауваження можна дати цілком конкретну відповідь: основна мета навчання фізики може бути досягнута лише тоді, коли у процесі навчання учень усвідомлює гуманістичну сутність явищ, знаходить їх прояви у своєму житті та в оточуючому середовищі. Важко заперечити, що найбільш сприятливі умови для реалізації таких підходів до навчання фізики забезпечує саме навчальний матеріал розділу “Світлові явища”, який має не лише величезну гуманістичну значущість, але й світоглядну. До того ж, питання про винесення розділу “Світлові явища” на початок шкільного курсу фізики, піднімалось ще у 60-ті роки ХХ століття, але не було позитивно розв’язане внаслідок консерватизму у підходах до створення навчальних програм з фізики, що було притаманне педагогічній науці тих часів.

Розділ “Світлові явища” порівняно з попередньою програмою доповнений такими важливими питаннями як “Дисперсія світла”, “Спектральний склад світла”, “Кольори”, “Фотометрія”, “Сила світла”, “Освітленість”. Також порівняно з попередньою програмою підвищено вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, а саме: від учнів вимагається формулювання закону заломлення світла, пояснення явища дисперсії, знання фотометричних величин, використання для розв’язування задач формул сили світла та освітленості.

Розширено перелік оптичних приладів, будову і призначення яких мають знати учні. До цього переліку, окрім фотоапарату, внесено такі прилади як телескоп, мікроскоп, проєкційний апарат. Значної уваги приділено ознайомленню учнів зі способами корекції короткозорості та далекозорості, зі значенням фотометрії в життєдіяльності людини.

У процесі вивчення розділу “Світлові явища” передбачено виконання чотирьох фронтальних лабораторних робіт, три з яких внесено до програми шкільного курсу фізики вперше, а саме лабораторні роботи №№9, 10, 12. Ці лабораторні роботи мають суттєву

світоглядну і практичну значущість. Зокрема, при виконанні лабораторної роботи №9 “Утворення кольорової гама світла шляхом накладання променів різного кольору” учні одержують можливість спостерігати і пояснити явище розкладання білого світла на складові кольори та утворення білого світла шляхом накладання променів різного кольору, що значно розширює уявлення учнів про світло. Під час виконання лабораторної роботи №10 “Вивчення законів відбивання світла за допомогою плоского дзеркала” учні експериментально одержують падаючий та відбитий промені за допомогою плоского дзеркала, що дозволяє їм дослідним шляхом підтвердити закон відбивання світла і на практиці з’ясувати властивості плоского дзеркала. Лабораторна робота №12 “Складання найпростішого оптичного приладу” передбачає власноручне виготовлення учнями моделі зорової труби, що полегшує розуміння ними конструкції зорових труб та дозволяє з’ясувати можливість їх використання для різних видів спостережень.

До розділу “Світлові явища” вперше внесено демонстрації явища інерції зору та руху тіл під час стробоскопічного освітлення.

Слід зауважити, що у послідовність питань розділу “Світлові явища” доцільно внести деякі зміни, а саме: питання “Дисперсія світла”, “Спектральний склад світла”, “Кольори” повинні вивчатись після питання “Заломлення світла на межі двох середовищ”, оскільки розкладання білого світла на складові кольори після проходження крізь призму зумовлене неоднаковим заломленням у призмі світлових променів різного кольору. Також більш доцільним є вивчення питань “Око”, “Вади зору”, “Окуляри”, “Оптичні прилади” одразу після питань “Лінзи”, “Оптична сила і фокусна відстань лінзи”, “Побудова зображень, що дає тонка лінза”, оскільки основною частиною всіх оптичних приладів є лінзи і зображення в оптичних приладах одержуються за допомогою лінз. Відповідно, вимагає змін і послідовність переліку лабораторних робіт, а саме: лабораторна робота №9 – “Вивчення законів відбивання світла за допомогою плоского дзеркала”, лабораторна робота №10 – “Визначення фокусної відстані та оптичної сили тонкої лінзи”, лабораторна робота №11 – “Утворення кольорової гама світла шляхом накладання променів різного кольору”.

Наведений аналіз структури і змісту програми з фізики для 7-го класу дозволяє продемонструвати студентам, що вона цілком відповідає сучасним вимогам до навчання фізики, поєднує у собі теоретичний та експериментальний компоненти, а, отже, забезпечує високий науковий рівень фізичної освіти.

Отже, ґрунтовне ознайомлення майбутніх учителів із структурою і змістом програми з фізики для загальноосвітніх навчальних закладів, висвітлення її інноваційної сутності та можливостей у досягненні максимальних результатів з погляду рівня якості шкільної фізичної освіти дозволить їм ефективно використати програму під час педагогічної практики, при підготовці до державних іспитів та у подальшій професійній діяльності.

Перспективи методичної роботи з майбутніми вчителями фізики ми вбачаємо у їх підготовці до використання нових підручників, які реалізують новітні здобутки вітчизняної педагогічної науки у галузі теорії підручника, а також орієнтовані на сучасні продуктивні технології навчання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Фізика. 7-11 класи. Астрономія. 11 клас. – Київ.: Шкільний світ. 2001. – 134 с.
2. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Фізика. Астрономія. 7-12 класи. – К.: ВТФ “Перун”, 2006. – 80 с.

Благодаренко Л.Ю.

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ К ИСПОЛЬЗОВАНИЮ ПРОГРАММЫ ПО ФИЗИКЕ ДЛЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

В статье исследуются методические аспекты подготовки будущих учителей физики к использованию программы по физике для общеобразовательных учебных заведений.

Предложена методика ознакомления студентов со структурой и содержанием программы по физике.

Ключевые слова: базовое физическое образование, программа по физике для общеобразовательных учебных заведений.

Blagodarenko L.Y.

TRAINING OF TEACHERS TO USING PHYSICS FOR EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article deals with methodological aspects of the training of teachers to use the program in physics for secondary schools. The method of familiarizing students with the structure and content of physics.

Key words: Basic Physical education program in physics for secondary schools.

УДК 378.937+378.126+378.144+370.153

Боднар С.В.

ФОРМУВАННЯ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЯК СКЛАДОВОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті вивчається проблема формування дискурсивної компетенції як складової комунікативної компетенції майбутніх викладачів іноземних мов. Запропоновано прийоми роботи, які сприяють формуванню у студентів старших курсів дискурсивної компетенції.

Ключові слова: дискурс, дискурсивна компетенція, види дискурсу, педагогічний дискурс, дидактичний дискурс.

На сучасному етапі реформування мовної освіти в Україні на перше місце висувається питання щодо обґрунтування комунікативного аспекту навчання мови. При цьому вчені зосереджують увагу на необхідності організації роботи, спрямованої на формування комунікативної компетенції. Однією з найважливіших складових комунікативної компетенції є дискурсивна компетенція, теоретичним підґрунтям якої виступає сучасна теорія дискурсу (Н.Д.Арутюнова, В.І. Карасик, А.О. Кібрік, В.В. Красних, О.С. Кубрякова, М.Л. Макаров, І.Б. Руберт, К.Ф. Сєдов, О.О. Селіванова, В.Н.Телія, Ван Дейк).

Дискурс розуміється як зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними і іншими факторами; текст, узятий у подієвому аспекті; мовлення, розглянуте як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємодії людей і механізмів їхньої свідомості (когнітивних процесів) [Арутюнова]. Більш просте визначення поняття “дискурс” запропонував Луї Тримбл: “Дискурс означає збори зв'язних мовних одиниць, наприклад, речень і абзаців, – разом утворюючих когерентний зв'язний текст” [6]. Термін “дискурс” обумовлений ситуацією, а, відтак, він завжди комунікативний. Але дискурс – це повністю програмоване і неспонтанне мовлення, що виступає головною різницею між комунікативним актом і просто актом спілкування.

У методиці навчання іноземних мов поняття “дискурс” і “дискурсивна компетенція” з'явилися не так давно і не мають однозначного тлумачення. Різні вчені пропонують власний підхід до розуміння феномена “дискурсивна компетенція”. Так, з точки зору зарубіжних методистів, зокрема Ван Дейка, “дискурсивна компетенція” визначається як здатність користувача/студента пов'язувати речення логічно, з тим щоб продукувати зв'язні відрізки мовлення. Вона включає знання та вміння контролювати логічне складання речень з точки зору: 1) теми/реми; 2) відомого/нового; 3) “природної” зв'язності; 4) причини/наслідку (інверсії); 5) здатності будувати і керувати мовленням у плані: тематичної організації; зв'язності та злитості; логічної організації; стилю та реєстру; риторичної ефективності; 6) “кооперативного принципу” [2]. П.Грайс зауважував, що необхідно висловлюватись відповідно вимогам, рівню спілкування, прийнятій меті або напрямку бесіди/розмови, в якій